

Fylkesmannen i Oppland

Postboks 987
2604 Lillehammer

Folldal 07.04.17

Høringsuttalelse til forslag til verneplan etter Hjerkind Skytefelt på vegne av berørte bedrifter

Vedlagt finner De en høringsuttalelse som er utarbeidet på vegne av og i samarbeid med berørte ride-, overnattingsbedrifter, samt en bedrift med hundekjøring.

Det har vært arbeidet med denne uttalelsen over en lengre periode, siden bedriftene er svært bekymret for konsekvensene av forslagene som ligger i planforslaget.

Denne høringsuttalelsen er gjennomgått med alle bedrifter som har vært involvert i dette arbeidet og som nevnes her. De får ved innsending kopi av både følgebrevet og selve høringsuttalelse, som bekreftelse at de går god for innholdet i høringsuttalelsen

Med hilsen Hjerkind Fjellstue og Fjellridning

Martin Ekre Hjerkind, sign og Anne Stine Hjerkind Ekre, sign

Kvistli Islandshester

Dahlen Husky

Anne Margrethe Sæterhaug, sign

Terje Dahlen, sign.

Savannah AS

Johan F. Schönheyder, sign

Vedlegg: Høringsuttalelsen med 2 vedlegg

cc Ordfører i Folldal Kommune, Hilde F. Tveråen
Ordfører i Dovre, Bengt Fasteraune
Ordfører i Oppdal Kommune, Kirsti Welander
Leder Dovrefjell Nasjonalparkstyre, Bengt Fasteraune

Adresse	Telefon	Mail	Org. nr.
Folldal Næringspark 2580 Folldal	(+47) 62 49 03 10 (+47) 40 41 36 16	post@folldalvekst.no Nett: www.folldalvekst.no	NO 961 600 812

Folldal Kommunes utviklings- og rådgivningsselskap

Høringsuttalelse

verneplan

for tidligere Hjerkinns Skytefelt

**utarbeidet på vegne av
direkte berørte reiselivsbedrifter
i Folldal og Dovre Kommune**

**Hjerkinns Fjellstue og Fjellridning
Kvistli Islandshester
Dahlen Husky
Savannah AS**

Innhold	side
1. Bakgrunn og grunnlag for høringsuttalelsen	3
2. Sentral premiss for foreliggende verneforslag – økt press på villrein	3
3. Verneforslagets hensyn til næringslivet dvs organisert ferdsel	6
4. Situasjonsbeskrivelse – det reelle trafikkbildet	7
5. Konsekvensene av begrensningene i verneforslaget	10
6. Oppsummert bilde av verneforslaget	13
7. Konklusjoner og klare innspill	15

Vedlegg 1 Oversikt øvelsesvirksomhet Hjerkinns Skytefelt i 2005 og 2006

Vedlegg 2 Oversikt moskusguiding i perioden 2004 - 2015

1. Bakgrunn og grunnlag for høringsuttalelsen

Denne koordinerte høringsuttalelsen finner sitt grunnlag i en henvendelse fra en rekke reiselivsbedrifter i Dovrem, Folldal og OppdalKommune, som ønsket i bistand i en situasjon hvor de mener at forslagene i verneplanen direkte berører deres muligheter til å opprettholde og videreutvikle forsvarlig økonomisk drift og som nå faktisk direkte kan true deres eksistensgrunnlag.

Henvendelsen kom også på bakgrunn av at næringssjef Klaas van Ommeren både har en lang erfaring fra reiselivsutvikling generelt og utvikling av naturbaserte aktiviteter og særlig moskussafari på Dovrefjell spesielt. Han har også vært ansvarlig for utarbeidelse av en plan for bærekraftig reiselivsutvikling for Dovrefjell Nasjonalparkområde i regi av Dovrefjellrådet.

Nevnte plan ble som første i Norge godkjent som en såkalt Charterplan, godkjent av Europarcs, Europa's organisasjon for nasjonalparker. Siden 2012 har han også vært Official Verifier for Eueoparcs, som del av et team av rådgivere, som evaluerer og gir forslag til anbefaling/ikke anbefaling av planer for bærekraftig reiselivsutvikling som ulike nasjonalparker utarbeider med tanke på godkjenning av deres planer. Både i tiden før godkjenning som verifiser og i etterkant har han gjennomgått en rekke planer og sett hvordan man utvikler proaktive planer for reiselivsutvikling med hensyntagen til ulike form for vern for en rekke nasjonalparker i Europa.

Kunnskapsbasert forvaltning

All forskning som er foretatt rundt Dovrefjell, eksempelvis arbeidet med rapporten Horisont Snøhetta, har skjedd med utgangspunkt i det sentrale behovet for kunnskapsbasert forvaltning. Ved utarbeidelse av grunnlaget for denne uttalelsen er det arbeidet etter samme prinsipp.

Det er også et viktig prinsipp når man utarbeider nye strategier for et område: Beslutningstagerne skal kunne foreta beslutninger på grunnlag av det man vet/har klarlagt.

2. Sentral premiss for foreliggende verneforslag – økende press på villrein i området

I området som planforslaget berører, har det vært to sentrale begivenheter, som kan si noe om nivået på press på villrein i området

1. Etter 2006 opphørte øvelsesvirksomheten i tilknytning til Hjerkinns Skytefelt. Dette skjedde etter to år med ekstra stort press på Hjerkinns Skytefelt, fordi man måtte flytte en rekke øvelser fra Regionfelt øst til Hjerkinns inntil man fikk en avklaring rundt klager på støy der.
2. Fra og med 2011 gikk man over fra et regime med tillatt biltrafikk til forbud mot bilkjøring og bruk av busstransport mellom Hjerkinns og Snøheim

1. Opphør av øvelsesvirksomhet fra 2007 – omfang øvelsesvirksomhet

Siden opphør av øvelsesvirksomheten burde utgjøre en vesentlig endring av press på villrein eller rammebetingelser ved forvaltning, var det naturlig å få klarlagt omfang av øvelsesvirksomheten. Derfor ble en oversikt over øvelsesvirksomheten innhentet fra forsvaret dvs Østerdal Garnison på Rena, som har overtatt det historiske materialet. Materialet er i tillegg gjennomgått med den siste ansvarlige offiser for Hjerkinns Skytefelt.

Ved innhenting ble det klart at man verken fra forvaltnings- eller forskningsorganer har innhentet disse data og har med andre ord ikke vært innhentet for å sikre en best mulig kunnskapsbasert forvaltning.

Den totale oversikten over øvelsesvirksomheten i 2005 og 2006 følger her som vedlegg I.

- I 2015 var det 53 øvelser og aktiviteter, hvorav 45 med en snitt varighet på 5 dager. I 9 uker var det tre øvelser samtidig og i 10 uker 2 øvelser samtidig.
- 2016: 43 øvelser med snitt nesten 4 dager, I 1 uke 4 øvelser samtidig, i 9 uker 3 øvelser og i 10 uker 2 øvelser samtidig

Som en illustrasjon av omfanget gis her en oversikt over første halvåret 2005. Oversikten for nevnte 2 år , inndelt pr halvår, gjengis i sin helhet i vedlegg I.

Periode/dager	Enhet med forkortels	hele navnet	Type øvelse/omfang
1. halvår 2005			
17.01 - 21.01.	OHF 338skv	Ørlandet Flystasjon 338 Skv	Flybombing
31.01- 04.02	HJK	Hærens Jegerkommando	Håndvåpen skyting, snøskuterkj
26.01 - 02.02	OHF 338skv	Ørlandet Flystasjon 338 Skv	Flybombing
31.01 - 04.02	AWWC	Allied Winter Warfare Course	Snøcooterkurs/skarpskyting
26.01 - 02.02	Bss skoleskv. Kystjeger	Befalsskolen Kystjegerkomm.	Skarpskyting håndvåpen
07.02. -11.02	HVSKS.	Heimevernets skole/komp. Senter	Håndvåpen skyting, snøskuterkj
11.02- 12.02	FHSK	Forsvarets Hundeskole	Trening hunder
14.02 - 18.02	HVSKS.	Heimevernets skole/komp. Senter	Håndvåpen skyting, snøsk. Kj
24.02 - 28.02	USMC	United States Marine Corps	Vinterkurs snøskuter
07.03 - 11.03	FLO T&U	Forsvarets logistikkorganisasjon	Testing/skyting liten og stor
07.03 - 11.03	FLO T&U	Forsvarets logistikkorganisasjon	Testing/skyting liten og stor
07.03 - 11.03	GA / Vakt sikring	Garnisonsavdeling Rena leir	skyting håndvåpen
04.04 - 08.04	HTTS KampESK	Hærens tekniske treningscenter	skytin pansrede stidsvogner
11.04 - 15.04	BSKamp.	Debalsskolen Kampvåpnet	Skyting større panserkjøretøy
11.04 - 15.04	Kongsberg Def	Kongsberg Defence & Aerospace	Prøveskyting raketter
25.04 - 29.04	TMBN	Telemark Bataljon	Skyting håndvåpen var
05.05 - 06.05	HVSKS	Heimevernets skole/komp. Senter	Skyting håndvåpen var
09.05 - 13.05	ESKsjefkurs	Troppsjefkurs pasret kjøretøy	Skarpskytiung panservogn
09.05 - 13.05	EOD 138. Ørland	Ørlandet Flystasjon	Rydding blindgjengerw
23.05 - 27.05	ØHF 338 skv.	Ørlandet Flystasjon	Rydding blindgjengerw
26.05 - 27.05	HVSKS	Heimevernets skole/komp. Senter	Skyting håndvåpen var
23.05 - 27.05	TMBN PBK.	Telemark Bataljon	Skyting ulike størrelser våpen
06.06 - 10.06	INGBN. Rena.	Ingeniørbataljon Rena	skarkskyting pansrede kjøretøy
06.06 - 10.06	F-16 GE/NL	F16 øvelse NL Luftforsvar	Flybombing
12.06 - 17.06	UAV. NL	NL Luftforsvaret, stasjon Ørlandet	Flybombing
27.06 - 01.07	NAMMO / FLO	Nammo Raufoss/Forsv. Log. Org.	Testing raketter
27.06 - 01.07	FLO MT	Forsvarets Logistikkorganisasjon	Skyting 30mm kanoner
Sum	26 øvelser, i 4 uker gikk det 3 øvelser og i 5 andre uker 2 øvelser samtidig		

Som det fremgår av vedlegg I, har det vært omfattende øvelsesvirksomhet med skyting med raketter, artilleri, tanks og skyting fra kampfly dvs virksomhet som skaper et tungt press når øvelsesvirksomheten foregår.

Det må kunne fastslås her at en svært betydelig press/stressfaktor på villrein forsvant med opphør av øvelsesvirksomheten i området etter 2006

2. Endring av regime – busstransport mellom Hjerkin og Snøheim og forbud mot bilkjøring fra og med 2011.

Denne endringen sørget for en betydelig endring av ferdsel i området mellom Hjerkin og Snøheim. Konsekvensene av endring av regime er også godt dokumentert av forskergruppen bak Horisont Snøhetta (Strand m.fl 2013)

Oppsummert bilde:

Etter disse to helt sentrale hendelser, som begge har ført til mindre press og mindre ferdsel i betydelige områder, så foreligger det ikke kunnskapsbasert grunnlag for å hevde at det er et økende press mot villrein. Det siste har vært en sentral premis ved utarbeidelse av verneforslaget

3. Andre mulige indikatorer som muligens kunne gi uttrykk for nivå på press.

a. Trafikk på turisthyttene i området

Etter at Snøheim ble åpnet, kom det en ny hytte med nesten 6000 gjestedøgn i området. Det var logisk at man ville få mye trafikk i starten, Etter det har trafikken ved Snøheim og området totalt gått ned med 8 %.

Hytte	2012	2016	% sommer	Sum 2016
Snøheim	5782	4736	90	4262
Reinheim	1942	1654	80	1323
Åmotsdalshytta	1177	1195	80	956
Dindalshytta	337	330	80	264
Sum gjestedøgn turisthytter	9238	8533		6805

Kilde : DNT 2017

Nevnte prosenttall er satt som andel av trafikken sommerstid dvs juni, juli, august, som er på 6.805 gjestedøgn i perioden for turisthyttene samlet. Åpningen av Snøheim har ikke endret trafikken på de andre hytter i nevneverdig grad.

b. Utvikling av tallet på villrein Snøhetta Øst

Det er ingen annen faktor, som påvirker bestanden på villrein som jakten i området. Med tanke på et eventuelt uttrykk for press, så ble det innhentet data fra Snøhetta Villreinutvalg, som har Sunndal Fjellstyre som sekretariat.

Tabellen på neste side viser utviklingen fra 2003 til 2016. Datagrunnlaget før den tiden anses som upålitelig, siden man har mangel på data for flere variabler.

Tabell: Utvikling tallet villrein Snøhetta øst: se neste side

Tabell: Utvikling tallet villrein Snøhetta Øst

År	Øst	Kommentar	Jaktkvote	Felling	%
2003	658		Fredet	0	
2004	1473		400	215	54 %
2005	1769	stor øvelsesvirksomhet	900	392	44 %
2006	1849	stor øvelsesvirksomhet	900	512	57 %
2007	695	mislykket telling	750	320	43 %
2008	1741		750	356	47 %
2009	0	mislykket telling	750	339	45 %
2010	1215	mislykket telling	800	412	52 %
2011	1840	forbud bil, busstrafikk	850	335	39 %
2012	2173		1100	376	34 %
2013	2192		1300	609	47 %
2014	1538	mislykket telling	1400	754	54 %
2015	2231		1500	683	46 %
2016	2028		1100	543	49 %
Bestandsmål	2000				
Bestandsmål	2200	Nytt bestandsmål 2015			

Kilde: Snøhetta Villreinutvalg, Sunndal Fjellstyre, mars 2017

Tabellen viser at tallet på villrein har gått fra 1473 i 2003 til over 2200 i 2015, selv om man har økt jaktkvotene fra resp. 750 og 900 helt opp i 1500 i årene hvor dette har vært forsvarlig.

Det er ingenting ved disse tall som kan peke på økt eller endret press på villreinbestanden i området.

c. Slaktevekt villrein

I forbindelse med forfatterens arbeide ved Dovrefjell har en flere ganger blitt møtt med kommentarer fra nasjonalparkforvaltningen. De ga uttrykk for bekymring på grunn av minsket slaktevekt på grunn av stress blant villrein i området. Denne problemstillingen ble tatt opp med Sunndal Fjellstyre og etter henvisning også NINA i Trondheim. Det ble innhentet et betydelig datagrunnlag fra 1990 til og med 2015 . Det er for omfattende til å kunne gjengis her.

Hovedkonklusjonen fra begge instanser var imidlertid: Det ser ikke ut til å være sammenheng mellom stress og slaktevekt. Til gjengjeld ser det heller ut til å være flere tegn på sammenheng mellom tallet på villrein i området og slaktevekt.

3. Verneforslagets hensyn til næringslivet dvs organisert ferdse

I både introduksjon og forslagets plantekst gis det uttrykk for at man tar hensyn til næringslivets aktører « så langt det lar seg gjøre» og man har prioritert organisert ferdse fremfor uorganisert ferdse.

Men realiteten for bedriftene som driver med ridning, hundekjøring og moskussafari er at det nå foreligger forslag som:

1. Tidsmessig begrenser sesongen for ridning med nærmere 50 % og dermed også grunnlaget for inntekt.

Som det fremgår av teksten i planforslaget, så utgjør sommersesongen 80-100 % av deres virksomhet (s 52).Man kan ikke endre turene til Rondane/Dovre Nasjonalpark,

siden man også der må ta hensyn til omfanget på organisert ferdsel.

2. Områdemessig begrenser ridebedriftenes arbeidsområde på en måte som forvansker deres arbeide med rideturer på en helt unødvendig måte.

3. Begrenser sesongen for hundekjøring med nesten seks uker.

En inntektssvikt på 30 % for en bedrift, som kun arbeider om vinteren og som nesten utelukkende har faste driftskostnader, ser det snakk om direkte fare for bedriftens eksistensgrunnlag

4. Begrensning av bruk av områder i tid, sommer som vinter, for bedrifter som driver med moskussafari.

Den direkte og indirekte økonomiske betydningen for bedrifter langs Dovrefjellaksen og i Dovre og Oppdal Kommune er svært stor. Konsekvensene av dette vil derfor være svært hemmende for de berørte bedrifter: primært for de som arbeider med moskussafari, sekundært for bedriftene som henter sin trafikk fra tilreisende som bor hos dem på grunn av deltagelse på moskussafari og andre naturbaserte aktiviteter.

Det er utarbeidet flere rapporter (Vorkinn og Mimir) som skulle belyse bedriftenes situasjon, men ingen av dem går konkret inn på økonomien til de berørte bedrifter.

Dette har skjedd:

- Dels fordi man ved utarbeidelse av rapportene ikke hadde innsikt i innholdet til planforslaget og derfor ikke kunne se på konsekvensene.
- Dels fordi ansvarlig rådgiver(Mimir) ikke fikk bestilling på å konkretisere deres funn med konkrete tall. Det siste svekket en ellers god rapport i betydelig grad og gjorde at Fylkesmannen har utarbeidet et planforslag med en nærmest total mangel på relevante driftsøkonomiske tall.
- Dels fordi Fylkesmannen ikke har kompetanse på området. Eksempelvis når det gjelder gjengivelse av tall på omsetning og resultat: Det er kun innhentet offentlige tall hos 2/3 del av bedrifter som har offentlige tall siden de var aksjeselskap. Man kontaktet de andre, som til dels har betydelig omsetning) Det gis heller ikke noen representativt gjengivelse av de driftsøkonomiske tall (s 52): Det er kun en bedrift med en omsetning på 8,8 mill og et uvanlig høyt resultat på grunn av god drift i kombinasjon med gode rammevilkår. De andre har helt andre nøkkeltall med langt mindre marginer.

4. Situasjonsbeskrivelse - det reelle trafikkbildet

Den reiselivsrelaterte virksomheten rundt Dovrefjell påvirker i betydelig grad omsetningen og trafikken i Dovre Kommune, Oppdal Kommune og Folldal Kommune generelt og for bedriftene langs Dovrefjellaksen og turisthyttene i området spesielt.

Reiselivstrafikken i de nevnte kommuner ser slik ut:, se tabellen på neste side

Tabell: Oversikt gjestedøgn i Dovre, Oppdal og Folldal Kommune juni-august

Tabell: Oversikt gjestedøgn i Dovre, Oppdal og Folldal Kommune juni-august

Gjestedøgn	Hotell	Camping og hytter	Sum
Oppdal Kommune *	32 714	58 502	91 216
Dovre Kommune*	32 459	39 593	72 052
Folldal Kommune *	2 346	9 420	11 766
Sum kommersielle gjestedøgn	67 519	107 515	175 034
Relevante turisthytter (4 stk) Dovrefjell	6 805	0	6 805
Sum gjestedøgn turisthytter	6 805		6 805
Gjestedøgn private hytter Dovre **	0	79 639	79 639
Gjestedøgn private hytter Oppdal ***	0	324 601	324 601
Gjestedøgn private hytter Folldal ****	0	59 988	59 988
Sum gjestedøgn private hytter	0	464 228	464 228
Sum gjestedøgn i besøksområdet rundt Dovrefjell - Øst			646 067

* Kilde SSB/Statistikknett, samt innhentede tall Folldal. Alle tall fra sommer 2016

** Grunnlag Dovre med anslag Folldal, men hyttetallet Dovre dvs 70 % bruksdøgn sommer, (794 hytter)

*** Grunnlag Oppdal, Hytteundersøkelse Oppdal 2015, anslag andel sommerbruk 50 % (3513 hytter)

**** Grunnlag Folldal, Hytteundersøkelse Folldal 2016, anslag andel sommerbruk 70 % (523 hytter)

Kilde: Tallet hytter pr kommune: SSB, tallet fritidsbygninger pr 31.12. 2016

Tallet på gjestedøgn langs Dovrefjellaksen

Det er totalt 10 bedrifter langs/i tilknytning til Dovrefjellaksen, inkludert Kvistli Islandshester. Bedriftene har en blanding av hotellrom, campinghytter med en kapasitet fra 2-8 senger, samt campingvogner. En betydelig andel campingvogner er plassert på årsbasis og har samme bruk og funksjon som en privat hytte.

Dersom man bruker forholdstall hyttedøgn som SSB bruker, samt anslag campingvogner, så kan man si at det er ca 22.000 gjestedøgn sommerstid. For all bedrifter gjelder at sommersesongen representerer hovedandelen av deres omsetnings- og resultatgrunnlag.

Såvidt vi har fått klarlagt har tallet på gjestedøgn for campingvogner frem til i dag ikke blitt tatt med i dette bildet.

Trafikkomfang – sommer som vinter og andelen av organisert ferdsel

I det foreliggende planforslag gis det anslag på ca 22-26.000 personer om sommeren og ca 5000-7.000 personer om vinteren. Ovennevnte tall fra overnattingstrafikken for sommeren kan tyde på at trafikken om sommeren kan være vesentlig større enn antydnet i planforslaget.

Bedømming organisert ferdsel

Ved vurdering av organisert ferdsel er det svært viktig å ta hensyn til vurderingen av omfang av forstyrrelser som noen av forskergruppen bak rapporten Horisont Snøhetta har gitt uttrykk for ved forespørsel fra Savannah AS (Oppfølger etter Oppdal Booking AS):

«Det ligger like mye forstyrrelse i ferdsel av en person som av et helt turfølge dvs en gruppe personer.»

Konsekvensen av denne vurderingen er svært viktig for bedømming av omfanget av forstyrrelse av organisert ferdsel kontra uorganisert ferdsel. Det betyr i praksis at man må relatere omfang av organisert ferdsel i form av tallet på turfølger i forhold til den totale trafikken.

Omfanget av organisert ferdsel sommerstid dvs ridning og moskusguiding.

I verneforslaget har en ikke maktet å konkretisere omfanget av den organiserte ferdsel. Derfor er det innhentet konkrete tall fra både Kvistli Islandshester og Hjerkin Fjellridning.

I tillegg er det innhentet tall hos Dovrefjell- Sunndalsfjella nasjonalparkstyre, som hadde en oversikt over omfanget på moskusguiding fra perioden 2004 til 2015, med unntak av perioden 2010-2014, hvor en ikke har maktet å samle et tallgrunnlag som kvalitativt var godt nok. (Oversikten følger her som Vedlegg II).

Med dette som grunnlag var det mulig å lage en oversikt over omfanget av organisert ferdsel for både ridning og moskusguiding samlet sommerstid. Den gjengis her.

Tabell: Oversikt samlet organisert ferdsel ridning og moskusguiding Dovrefjell

Måned	Turer/turfølger	Personer	Totaltrafikk	%
Juni	9	111		
Juli	29	671		
August	21	386		
September	1	9		
Sum 2016	60	1 177		0,2 %
Moskusguiding 2015 (se vedlegg II)	320	3 400		1,2 %
Sum	380	4 577	26 000	100 %

- Det er snakk om 380 turer samlet, hvorav kun 60 turer i regi av de to ridebedrifter.
- De to ridebedrifters turer relatert til den totale sommertrafikken i området er 0,2 %
- Moskusguidenes virksomhet utgjør kun 1,2 % av den totale trafikken.
- Som det fremgår av vedlegg 2, så har tallet på antall moskusturer variert mellom 3000 til 340 siden 2005. Det har med andre ord ikke skjedd vesentlige trafikkøkninger.
- Snittet på deltagere pr moskustur er på 11 personer, dvs et mindre turfølge
- Tallet på deltagere pr ridefølge ligger på 12-13 i juni, 27 i juli og 18 i augustmåned.

Det totale omfanget av organisert ferdsel sommerstid er på 1,4 % av all ferdsel. Med andre ord minimal i forhold til den totale trafikken. Tallet på det samlede antall deltagere er imidlertid svært viktig dersom man ønsker å styre trafikk langs dagens sti- og løypenett og sikring mot spredning av trafikk i området.

Den organiserte ferdselen sørger faktisk også for at forstyrrelse av villrein begrenses i betydelig grad. Med bruk av ovennevnte tall ville et forbud mot organisert ferdsel teoretisk sett føre til en mere enn tidobling (12 x) av forstyrrelser i området. Her ser man hvordan Organisert ferdsel er med på å begrense graden av forstyrrelse i praksis.

Den organiserte ferdselen i området bør derfor ses på som et gode og et velegnet verktøy for styring av trafikk og demping av forstyrrelser av villrein i området.

Omfanget av organisert ferdsel vinterstid

Dahlen Husky hadde i siste normalår dvs vinter 2015 – 2016 i perioden desember til og med 10. mai, 130 turer i området. Tallet på deltagere pr tur/sleder ligger fra 3-10 personer med et snitt på 5 personer. NB: ca 70 av de nevnte turer skjer utenfor området i verneplanforslaget.

60 turfølger, relatert til de en totaltrafikk på 6000-7000 er 0,9 % dvs forsvinnende lite, samtidig som det fører til 300 gjestedøgn i området og driftsgrunnlag for en bedrift med en årlig omsetning på kr 450- 500.000. Det utgjør også bedriftens eneste inntektsbein.

5. Konsekvensene av begrensningene i verneforslaget for primært ridning og hundekjøring, sekundært for begrensning av moskusguiding

Ridning

Begrensningen for ridebedriftene vil ha følgende konkrete konsekvenser:

- For Hjerkin Fjellridning vil det bety at man må sløyfe 28 av de totalt 56 turer dvs en halvering av bedriftens sesong.
- For Kvistli Islandshester vil det bety at de må sløyfe 3 av 4 av deres langhelgturer i området.

Bedriftene kan, som nevnt tidligere, ikke bare uten videre brukere andre områder på grunn av restriksjoner der.

Tabell: oversikt over potensiell tap ved gjennomføring verneforslaget

Sesong	Periode	Tall gjestedøgn	Pakketall	Pris	Sum	Bedrifter/1 år	Alle bedrifter /10 år
Hjerkin Fjellstue og fjellridning							
Vinter: opphold ifm hundekjøring	1. april - 15. mai	300		1 500	450 000		
Sommer pga begrensning i tid	15. juli - 01. sept		567	6 000	3 402 000		
Samlet potensiell tap pr år					3 852 000	3 852 000	
Tap for bedriften perspektiv 10 år					42 000 000		42 000 000
Kvistli Islandshester							
Sommer pga ikke ridning i området	15. juli - 01. sept		49	6 000	294 000		
Samlet potensiell tap pr år					294 000	294 000	
Tap for bedriften perspektiv 10 år					3 200 000		3 200 000
Sum for begge ridebedrifter						4 146 000	45 200 000

Kilde: bedriftens tall på turer og verneforslagets tidsbegrensning

Selv om fylkesmannen i planforslaget gir uttrykk for at man tar hensyn til næringslivet i området, så gir en beregning av forslaget konsekvenser et helt annet bilde:

- **Hjerkin Fjellstue og Fjellridning kan rammes om sommeren både når det gjelder ridning og overnatting for en samlet sum på kr 3,8 mill kroner.**
- **Kvistli Islandshester rammes med et potensielt tap på nesten kr 300.000 eller nærmere 20 % av deres rideomsetning.**
- **I et 10-års perspektiv kan bedriftene rammes med en potensiell svikt på 42 mill. kroner.**
- **Hjerkin Fjellstue kan rammes ekstra hardt dersom de også skulle tape inntekt på 300 gjestedøgn eller kr 450.000,- i en fra før skjør vintersesong. Her endres driften vinterstid fra et lite pluss- eller nullresultat til et negativt driftsresultat**
Samlet sett står da bedriftens eksistensgrunnlag i fare.

Hundekjøring vinterstid

Begrensningen i tid ifølge planforslaget er svært alvorlig for denne Dahlen Husky. Denne perioden er den mest attraktive tiden på grunn av temperatur og også kjøreforhold, samt kundegrunnlag

Tabell: Oversikt konsekvenser for Dahlen Husky iflg verneforslaget

Sesong	Periode	Pakketall	Pris	Sum	Bedrifter/1 år	Alle bedrifter /10 år
Ikke kjøring pga begrensning i tid	01. april - 10 .mai	80	2 000	160 000		
Samlet potensiell tap pr år				160 000	160 000	
Tap for bedriften perspektiv 10 år				1 800 000		1 800 000

Dersom forslaget i planen vil bli vedtatt, så handler dette for denne bedriften om hele eksistensgrunnlaget. Det representerer nærmere 30 % av årsomsetningen, som kun kan hentes inn vinterstid.

Grunnlaget for begrensning av organisert ferdsel – hundekjøring

Her gjengis i sin helhet vurderingene som en seniorforsker ved NINA har gjort på vegne av Folldal Trekkhundklubb. Disse vurderingene på dette punktet gjengis her i sin helhet:

Forstyrrelser på villrein

Hvorvidt, og eventuelt i hvilken grad hundekjøring virker forstyrrende på villrein er et åpent spørsmål. Det kommer an på en rekke faktorer som atferdsmønster blant både hundespenn og villrein, aktivitetsnivå, terreng, værforhold, sesong og grad av tilvenning/habituering. Det er selvfølgelig sannsynlig at uforsiktig/uvettig kjøring med hundespenn, i likhet med alle andre ferdselsformer kan ha negativ innvirkning på villrein, men dette er 'almen kunnskap' blant hundekjørere. I de aller fleste tilfeller vil hundekjørere enten snu, eller søke vekk fra villrein som påtreffes i fjellet.

Det finnes i dag ingen vitenskapelig kvalitetssikret (dvs. studier publisert i vitenskapelige tidsskrifter) dokumentasjon på at hundekjøring har vesentlige forstyrrelses effekter på villrein. Som sagt bestrider vi ikke at dette kan skje, men det finnes altså ikke et grunnlag i faglitteraturen for å hevde dette. Vi mener at det ikke er i tråd med god forvaltningspraksis å innføre forebyggende restriksjoner hvor det ikke kan belegges faglig at aktiviteten representerer et problem.

Forskning på forstyrrelse av villrein representerer et stort fagfelt hvor det til dels er betydelig uenighet om omfang og nivå av effekter. Forskningen har stort sett fokusert på effekter av kraftlinjer, veier og annen infrastruktur og hytter med tilhørende ferdsel. Uenighetene om omfanget av direkte og indirekte effekter, samt forskjellen på lokale og regionale effekter, skyldes i hovedsak at ulike grupperinger innen villreinsforskningen har studert effekter på forskjellige nivåer. Studiene gjennomført i senere tid av NINA i forhold til Dovre generelt og Snøheim veien spesielt, har fokusert på lokale effekter og observerbar atferd (GPS studier). Denne type forskning konkluderer gjerne med mer begrensede effekter og betydelig grad av tilpasningsevne til menneskelig ferdsel. Disse studiene har også underbygget og langt på vei legitimert en løsning med busstransport av turister inn i villreinområdet ut fra en argumentasjon om at styrt ferdsel i et visst omfang sannsynligvis ikke bryter villreins trekkruiter. Studiene er imidlertid usikre, i og med at de representerer et relativt kort tidsrom.

Andre typer studier derimot, som studerer hvor villreinen oppholder seg over lengre tid (gjennom beitestudier og satelittbilder, gjennomført av NINA og andre institusjoner tidligere) gir et vesentlig annet 'toleranse bilde', og konkluderer med atskillig større forstyrrelsessoner av menneskelige installasjoner (eks. hytter) og regelmessig ferdsel (som veier og regelmessig motorisert ferdsel), samtidig som at begrenset og uregelmessig ferdsel har svært liten effekt. Det må understrekes at til tross for at NINA i senere tid formelt har kommet med anbefalinger og innspill som har hatt avgjørende innvirkning på utforming og justering av verneregimet, så er det betydelig uenighet innad i fagmiljøet, ikke minst fordi en del politiske premisser og drivkrefter har styrt villreinforskningen i bestemte retninger. Den tidligere NINA forskningen i dette området var blant annet grunnlaget for Stortingets opprinnelige vedtak om å fjerne Snøheimveien, og det har vært en åpen konflikt i fagmiljøet ettersom den tidligere villreinforskningen ble skjøvet til side.

Ut fra dette mener vi det er påfallende at forvaltningsregimet legger opp til å tillate å transportere flere tusen personer hvert år med buss inn i kjerneområdet av verneområdet, samtidig som man skal begrense og til dels forby ikke-motoriserte friluftaktiviteter i meget

beskjedent omfang. Denne avveiningen mangler etter vår mening et mer fullstendig og kvalitetssikret faglig grunnlag. Vi ser også at konsekvensanalysen for reiselivet og anbefalingene knyttet til forvaltningsplanen konkluderer med 'store negative konsekvenser' av hundekjøring på et rent skjønsmessig grunnlag. Den metodikken som er brukt her har vært nyttet i en rekke konsekvensanalyser knyttet til friluftsliv, reiseliv, landskap, vassdrag etc. gjennom mange år, og har vært grundig kritisert ved en rekke anledninger fordi den A) ofte mangler oppdaterte data som grunnlag for vurderinger av konsekvensgrad (dette blir gjort skjønsmessig), og B) fordi den helt mangler metode/redskaper for å sammenligne og rangere grad av effekter/konsekvenser på tvers av aktiviteter/påvirkningsfaktorer.

Forholdet til overordnede målsettinger i forvaltningen av verneområder og friluftsliv

Formålet med nasjonalparker i Norge er todelt. De skal verne om naturverdier og tilrettelegge for friluftsliv. I dette tilfellet virker det som de nye verneplanene noe ukritisk lar villreinsinteressene overstyre vurderingene knyttet til de fleste andre arealinteressene. Dette er ikke i tråd med de generelle målsettingene for de store verneområdene, og heller ikke i tråd med de regionale villreinplanene (som for så vidt ikke er et tema i denne sammenhengen). Forslagene i verneplanene er heller ikke i tråd med gjeldende nasjonal friluftslivspolitik slik den er vedtatt i siste Friluftslivsmelding (Stortingsmedling 18, 2015-2016.) hvor det slås fast at ikke-motorisert friluftsliv som sykling, riding og hundekjøring skal tillates i nasjonalparkene. Den nasjonale friluftslivspolitikken legger også stadig større vekt på folkehelse, naturforståelse, utvikling av mestring, livskvalitet og bærekraftig ferdsel og bruk av natur. Hundekjøring krever lite eller ingen tilrettelegging i form av installasjoner eller naturinngrep og har potensiale til å bidra positivt til alle deler av folkehelseperspektivet i friluftslivet. Hundekjøring kan også spille en unik rolle i utviklingen av bærekraftig vinterfriluftsliv.

Moskusguiding

Forfatteren av denne høringsuttalelsen har som rådgiver i oppdrag for ulike aviser tidligere utarbeidet en oversikt over omfang og den økonomiske betydningen av moskusguiding.

Sommer

Tabell: oversikt omfang og økonomisk betydning moskusguiding Dovrefjell

Nr	Omfang omsetning/verdiskaping moskus- organisert og uorganisert ferdsel			
1	Organisert moskustrafikk 3400 deltagere pr sommer	3400	350	1 190 000
2	Ekstra overnatting 3400 pers inkl frokost	3400	600	2 040 000
3	Uorganisert: egen hånd- ingen inntekt	7000	0	0
4	Anslag 7000 med en ekstra overnatting i området/på hytta	7000	600	4 200 000
5	Mat i ett døgn ekstra 3400 + 7000	10400	400	4 160 000
6	Annet forbruk under oppholdet pr person	10400	100	1 040 000
7	Sum forsiktig anslag sommer organisert/fikke organisert ferdsel			12 630 000
8	Anslag folk som kommer til Dovrefjell bare pga moskus	3000	600	1 800 000
9	Mat ett døgn nevnte 3000	3000	400	1 200 000
10	Ekstra forbruk ett døgn	3000	100	300 000
	Totalsum omsetning på grunn av moskus om sommeren			15 930 000

Kilder: oversikt moskusguiding Dovrefjell-Sunndalsfjella NP styre, prisoversikt bedrifter, oversikt trafikk tall Oppdal og Oppdal Booking.

- Det er ca 3000 - 3400 deltagere pr sommer. Aktiviteten sørger i de aller fleste tilfeller for minimum en ekstra overnatting for deltagerne på organisert ferdsel.
- I tråd med hva som skisseres i rapporten til Mimir AS, så settes tallet på ikke organisert ferdsel til det dobbelte. Det siste gjøres selv om trafikk tallene fra hytteeierne i området tilsier at det sannsynligvis er snakk om større tall.

- Det er tatt hensyn til tallene for organisert og ikke-organisert ferdsel samlet.
- Videre er det tatt med et tall for å illustrere at et betydelig tall personer kommer til området kun for å oppleve moskus: dvs reason to go. Her er det ikke tatt med tall for overnatting (anses for å ligge innenfor tallet på 10.400 gjestedøgn).
- Samlet sett utgjør den økonomiske betydning av moskusguiding sommerstid nesten 16 mill kroner. *Selve moskusguidingen utgjør kun 7,5 % av av denne summen. Ringvirkningen av moskusguiding sommerstid på Dovrefjell er med andre svært stor.*

Vinter

Det er primært to aktører, Your Norwegian Nature(Elverum) og Savannah AS, som driver med moskussafari og fotosafari i perioden 1. desember til medio mars. Til sammen har disse to bedrifter ca 30 turer og en omsetning på 1,2 millioner kroner. Førstnevnte firma har mottatt betydelig utviklingsstøtte fra Innovasjon Norge for å kunne drive med denne type virksomhet.

Ved en rekke av disse turer har en brukt Dahlen Husky for å sikre lettvinnt logistikk inn og ut av området.

Det er viktig å stå stille ved det faktum at to aktører har mere i omsetning vinterstid enn omsetningen for alle bedrifter med moskusguiding i sommersesongen.

Det sier seg selv at et forbud eller begrensning av virksomheten for nevnte to bedrifter vil ha en svært stor negativ konsekvens for deres omsetning og driftsresultat.

Samlet bilde moskusguiding/fotosafari moskus – årsbasis

Den samlede omsetning for moskusguiding på årsbasis er på nesten 2,4 mill kroner. Ringvirkningseffekten til andre aktører utgjør sommerstid nesten kr 14.750.000,- og vinterstid kr 600.000,- (kr 150.000 hundekjøring og kr 450.000 i overnatting).

Det er med andre ord snakk om en samlet verdiskaping på kr 17.730.000,- på årsbasis.

6. Oppsummert bilde av verneforslaget

1. Verneforslagets sentrale premiss bygger på påstanden om at presset på villrein i området er økende uten at fylkesmannen har vært i stand til å underbygge det med fakta dvs unnlatt å legge opp til en praksis basert på kunnskapsbasert forvaltning

Innhentede data fra øvelsesvirksomheten til forsvaret for 2005 og 2006 tilsier at det ble mindre press på villreinen i området da øvelsesvirksomheten opphørte etter 2006.

I tillegg er det gjennom rapporten Horisont Snøhetta behørlig dokumentert at trafikken i området mellom Hjerkin og Snøheim naturlig nok har minket i stor grad etter overgang til bussregime i 2011.

Vårt tallgrunnlag her dokumenterer at Fylkesmannens forslag bygger på feilaktige premisser og preges sterkt av mangel på dokumentasjon.

Heller ikke andre tall som muligens kunne peke på økt press på villrein er i samsvar med fylkesmannens påstand om økt press på villrein.(Trafikk på turisthyttene, utvikling av tallet på villrein, samt slaktevekt).

2. I planforslaget nevnes flere steder at det er tatt særlige hensyn til næringsinteressene i området. Vår dokumentasjon- ved hjelp av trafikktall og beregning av konsekvensene for bedriftene- viser at man i praksis gjør det motsatte.

Vårt tallmateriale dokumenterer at både ridebedriftene og bedriften med hundekjøring rammes økonomisk sterkt av forslagene i planen.

For Dahlen Husky og Hjerkin Fjellstue og Fjellridning er konsekvensene så store at det er snakk om fare for bedriftenes eksistensgrunnlag.

Dersom Fylkesmannen hadde utarbeidet relevant tallgrunnlag eller hadde bestilt konkrete tall ved konsekvensutredningen, så hadde det ikke vært grunnlag for forslagene om begrensninger i tid og bruk av geografiske virkeområder.

Igjen har man brutt med forvaltningens eget prinsipp om kunnskapsbasert forvaltning.

3. Fylkesmannen har ikke vært i stand til å relatere tallene for organisert ferdsel i forhold til den totale trafikken i området verken for sommer- eller vinterhalvåret.

Sentralt ved dette er relatering av tallet på turfølger fremfor enkeltpersoner, siden de representerer samme grad av forstyrrelse.

Vårt materiale dokumenterer at all organisert ferdsel sommerstid kun utgjør 1,4 % av den totale trafikken sommerstid og kun 1,3 % vinterstid (Hundekjøring/moskussafari samlet uten fradrag kombiturer).

Videre viser dokumentasjonen i dette grunnlaget at bedriftene rammes særs hardt av forslagene i planen.

De aller største konsekvensene vil ligge på aktørene som får ringvirkningene av moskusguiding sommerstid. Ringvirkningene sommerstid er på 14,75 mill kroner. En svikt på 25 % ved dette vil føre til en svikt på nesten 3,7 mill kroner i primært overnatting/servering , sekundært på handelsvirksomhet/varesalg.

4. Planforslagets sterke begrensning av hundekjøring er ikke begrunnet med faktabasert dokumentasjon

I denne sammenheng er det nok å nevne innspillet til seniorforskeren ved NINA, som også er hundekjører og som på faglig grunnlag påpeker mangel på dokumentasjon fra fylkesmannens side.

5. Planforslaget tar stilling til/beskriver to ulike alternativer uten å ta stilling til 0-alternativet som også hadde fortjent utredning

Ved en gjennomgang av dette alternativet hadde man kunnet sammenligne alternativets forskjell på konsekvenser av begrensningene for både bruk av ski og sykkel i forhold til alternativene 1 og 2.

7. Konklusjoner og klare innspill

- 1. Omfanget av organisert ferdsel i form av ridning, hundekjøring og moskusguiding er så liten at man ikke med grunnlag i de her fremlagte fakta kan hevde at det fører til svekkelse av vernegrnlaget i området .**
- 2. Perioden for turene i regi av ridebedriftene bør ikke begrenses verken i området eller begrensning i tid.**

Vårt tallgrunnlag viser at de økonomiske konsekvensene for bedriftene er så store at dette ikke er forenlig med prinsippet om også økonomisk bærekraftig forvaltning for bedriftene i området.
- 3. Perioden for tillatelse til å gi adgang til organisert ferdsel i form av hundekjøring og også moskusguiding bør gjelde perioden 1. desember til 10. mai (Men selvfølgelig utenfor området med reinkalving i perioden 15. april til 10. mai)**

Omfanget av ferdsel er svært beskjeden, samtidig som en begrensning vil føre til svært store økonomiske konsekvenser for både aktivitetsbedriftene og den mest berørte overnattingsbedriften i området.
- 4. Konsekvensene som ligger i alternativene 1 og 2 er såpass store, at man også bør utrede 0-alternativet.**
- 5. Dersom man til slutt velger vern, bør det skje etter alternativ 2, dog uten ferdselsbegrensninger i bruksområdet og uten bruk av et eget biotopvernområde, siden dette arbeidsmessig vil gi sterkt forverrede rammevilkår for bedriftene i området.**

Vedlegg I : Oversikt øvelser/aktiviteter Hjerkin Skytefelt 2005 – 2006

Periode/dager	Enhet med forkortelse	Navn enhet	Type øvelse/omfang
1. halvår 2005			
17.01 - 21.01.	OHF 338skv	Ørlandet Flystasjon 338 Skv	Flybombing
31.01- 04.02	HJK	Hærens Jegerkommando	Håndvåpen skyting, snøskuterkj
26.01 - 02.02	OHF 338skv	Ørlandet Flystasjon 338 Skv	Flybombing
31.01 - 04.02	AWWC	Allied Winter Warfare Course	Snøskuterkurs/skarpsskyting
26.01 - 02.02	Bss skoleskv. Kystjeger	Befalsskolen Kystjegerkomm.	Skarpsskyting håndvåpen
07.02. -11.02	HVSKS.	Heimevernets skole/komp. Senter	Håndvåpen skyting, snøskuterkj
11.02- 12.02	FHSK	Forsvarets Hundeskole	Trening hunder
14.02 - 18.02	HVSKS.	Heimevernets skole/komp. Senter	Håndvåpen skyting, snøsk. Kj
24.02 - 28.02	USMC	United States Marine Corps	Vinterkurs snøskuter
07.03 - 11.03	FLO T&V	Forsvarets logistikkorganisasjon	Testing/skyting liten og stor
07.03 - 11.03	FLO T&V	Forsvarets logistikkorganisasjon	Testing/skyting liten og stor
07.03 - 11.03	GA / Vakt sikring	Garnisonsavdeling Rena leir	Skyting håndvåpen
04.04 - 08.04	HTTS KampESK	Hærens taktiske treningssenter	Skyting pansrede stidsvogner
11.04 - 15.04	BSKamp.	Debalsskolen Kampvåpnet	Skyting større panserkjøretøy
11.04 - 15.04	Kongsberg Def	Kongsberg Defence & Aerospace	Prøveskyting raketter
25.04 - 29.04	TMBN	Telemark Bataljon	Skyting håndvåpen var
05.05 - 06.05	HVSKS	Heimevernets skole/komp. Senter	Skyting håndvåpen var
09.05 - 13.05	ESKsjefkurs	Troppsjefkurs pasret kjøretøy	Skarpsskytiung panservogn
09.05 - 13.05	EOD 138. Ørland	Ørlandet Flystasjon	Rydding blindgjengerw
23.05 - 27.05	ØHF 338 skv.	Ørlandet Flystasjon	Rydding blindgjengerw
26.05 - 27.05	HVSKS	Heimevernets skole/komp. Senter	Skyting håndvåpen var
23.05 - 27.05	TMBN PBK.	Telemark Bataljon	Skyting ulike størrelser våpen
06.06 - 10.06	INGBN. Rena.	Ingeniørbataljon Rena	skarksskyting pansrede kjøretøy
06.06 - 10.06	F-16 GE/NL	F16 øvelse NL Luftforsvar	Flybombing
12.06 - 17.06	UAV. NL	NL Luftforsvaret, stasjon Ørlandet	Flybombing
27.06 - 01.07	NAMMO / FLO	Nammo Raufoss/Forsv. Log. Org.	Testing raketter
27.06 - 01.07	FLO MT	Forsvarets Logistikkorganisasjon	Skyting 30 mm kanoner
Sum	26 øvelser, i 4 uker gikk det 3 øvelser og i 5 andre uker 2 øvelser samtidig		

periode/dager	Enhet med forkortelse	Hele navnet	Type øvelse/omfang
2. halvår 2005			
04.07 - 08.07	FLO MT	Forsvarets logistikkorganisasjon	Uttesting/skyting ulike våpen
08.08.12.08	FLO	Forsvarets logistikkorganisasjon	Uttesting/skyting ulike våpen
15.08 - 19.08	TMBN	Telemark Bataljon	Skyting ulike typer våpen
17.08 - 17.08	HV	Heimevernet	Øvelsesskyting, mest håndvåpen
15.08 - 19.08	FLO	Forsvarets logistikkorganisasjon	Testing raketter
20.08 - 10.09	Villreinjakt		
12.09 - 16.09	NAMMO	Nammo Raufoss	Testing av raketter/kanoner
12.09 - 16.09	KONGSBERG DEF	Kongsberg Defence & Aerospace	Testing/skyting raketter
17.09 - 24.09	Blindgjengerrydding	Forsvarsbygg	Rydding
26.09 - 14.10	FLO T & V	Forsvarets logistikkorganisasjon	Testing/skyting liten og stor
04.10 - 06.10	Base ØHF	Ørlandet Flystasjon	Rydding/fjerning av blindgjengere
10.10 - 14.10	HVSKS	Heimevernets skole/komp. Senter	Skyting primært håndvåpen
10.10 - 14.10	NAMMO	Nammo Ammunisjon Raufoss	Uttesting av kanoner
10.10 - 15.10	Kverner Eureka.	Kværner Eureka	Testing/skyting missiler
17.10 - 21.10	NAMMO/FLO	Nammo og Forss\ v Logist. Org	Uttesting av kanoner
24.10 - 28.10	WIM	Weapon Instructor Meeting	Kurs instruksjon skyting fra fly
24.10 - 28.10	HJK	Hærens Jegerkommando	Skyting med ulike typer våpen
31.10 - 04.11	WIM	Weapon Instructor Meeting	Kurs instruksjon skyting fra fly
31.10 - 04.11	TMBN	Telemark Bataljon	Skyting med ulike typer våpen
07.11 - 18.11	UAV.	NL Luftforsvar, stasjon Ørlandet	Flybombing
14.11 - 18.11	TMBN BK	Telemark Bataljon	Skyting med ulike typer våpen
14.11 - 18.11	TMBN PING	Telemark Bataljon	Øvelsesskyting ulike typer våpen
21.11 - 25.11	FLO/I/NBF	Forsvarets logistikkorganisasjon	Testing/skyting liten og stor
21.11 - 25.11	338 skv. ØHF	Ørlandet Flystasjon/Luftforsv	Flybombing
28.11 - 02.12	44 mech bn (NL)	NL Mechanic Brigade: tankbataljon	Øvelsesskyting tanks
28.11 - 02.12	ØHF 338 skv.	Ørlandet Flystasjon/Luftforsv	Flybombing
28.11 - 02.12	FLO/I/NBF	Forsvarets logistikkorganisasjon	Testing/skyting liten og stor
05.12 - 16.12	44 mech bn (NL) 5-16/12	NL Mechanic Brigade: tankbataljon	Øvelsesskyting tanks
05.12. - 09.12	ØHF 338 skv.	Ørlandet Flystasjon/Luftforsv	Rydding
05.12. - 09.12	TMBN	Telemark Bataljon	Skyting med pansrede kjøretøy
Sum	27 øvelser, i 5 uker gikk det 3 øvelser og i 5 andre uker 2 øvelser samtidig		

Periode/dager	Enhet med forkortelse	Navn enhet	Type øvelse/omfang
1. halvår 2006			
23.01 - 26.01	TMBN.	Telemark Bataljon	Skyting med ulike typer våpen
30.01 - 03.02	FHSK	Forsvarets Hundeskole	Trening hunder
01.02 - 03.02	TMBN, øv MeS	Telemark Bataljon	Skyting med ulike typer våpen
06.02 - 10.02	MP N-N	Militærpolitiet Nord-Norge	Øvelsesskyting håndvåpen
06.02 - 10.02	HV-02	Heimevernet 02	Øvelsesskyting håndvåpen
13.02 - 17.02	338skv. ØHF	Ørlandet Flystasjon 338 skv	Flybombing
13.02 - 18.02	KAMPesk	Hærens taktiske treningssenter	Øvelser skyting stridsvogner
13.02 - 17.02	HVSKS	Heimevernets skole/komp. Senter	Øvelsesskyting håndvåpen
20.02 - 24.02	HTTS KampEsk	Hærens Taktiske Treningssenter	Øvelser skyting stridsvogner
20.02 - 24.02	GA.	Garnison Østerdal	Skyting panservogner
27.02 - 03.03	GA.	Garnison Østerdal	Skyting panservogner
01.05 - 05.05	TMBN strv	Telemark Bataljon stridsvogner	Øvelsskyting stridsvogner
08.05 - 12.05	KampEsk	Hærens Taktiske Treningssenter	Øvelser skyting stridsvogner
23.05 - 24.05	HVSKS 12 7	Heimevernets skole/komp. Senter	Skyting med håndvåpen
29.05 02.06	TMBN	Telemark Bataljon	Skyting med ulike typer våpen
05.06 - 08.06	HVSKS	Heimevernets skole/komp. Senter	Skyting håndvåpen
05.06 - 09.06	NAMMO	Nammo Raufoss	Uttesting kanoner
12.06 - 16.06	FLO / NAMMO	Forvsr, log. Org og Nammo	Uttesting kanoner
19.06 - 23.06	HTTS	Hærens taktiske treningssenter	Øvelser skyting stridsvogner
Sum	18 øvelser, i 1 uke gikk det 3 øvelser og i 5 andre uker 2 øvelser samtidig		

Periode/dager	Enhet med forkortelse	Navn enhet	Type øvelse/omfang
2. halvår 2006			
20.08 - 10.09	Stengt pga Reinsdyrjakt		
11.09 - 15.09	Hjerkinn Pro	Rydding skytefelt	Rydding regi Forsvarbygg
18.09 - 21.09	Hjerkinn Pro	Rydding skytefelt. Statsbygg	Rydding regi Forsvarbygg
18.09 - 22.09	FLO T&V.	Forsvarets Logistikk Organisasjon	Testing/skyting liten og stor
18.09 - 22.09	FFI	Forsvarets Forskningsinstitutt	Uttesting klasevåpen: konsekvens
18.09 - 22.09	F16 NL	NL Luftforsvar	Flybombing
23.09 - 23.09	HV 11	Heimevernet	Skyting håndvåpen
25.09 - 29.09	FFI	Forsvarets Forskningsinstitutt	Uttesting klasevåpen: konsekvens
02.10 - 05.10	FFI	Forsvarets Forskningsinstitutt	Uttesting klasevåpen: konsekvens
02.10 - 08.10	FLO T&V.	Forsvarets Logistikkorganisasjon	Testing/skyting liten og stor
09.10 - 13.10	FFI	Forsvarets Forskningsinstitutt	Uttesting klasevåpen: konsekvens
09.10 - 13.10	HV12	Heimevernet	Skyting håndvåpen
16.10 - 20.10	FLO/NAMMO	Forsv. Log org./Nammo Raufoss	Uttesting kanoner 30 mm
16.10 - 20.10	FFI	Forsvarets Forskningsinstitutt	Uttesting klasevåpen: konsekvens
23.10 - 27.10	TMBN	Telemark Bataljon	Skyting med ulike typer våpen
23.10 - 27.10	FFI	Forsvarets Forskningsinstitutt	Uttesting klasevåpen: konsekvens
26.10 - 27.10	BS Jørstadmoen	Befalskole Jørstadmoen	Ulik former for øvelseskyting
30.10 - 03.11	338 skv OHF	Ørlandet Flystasjon	Rydding blindgjengere
30.10 - 03.11	TMBN PING	Telemark Bataljon	Skyting med ulike typer våpen
30.10 - 03.11	FFI	Forsvarets Forskningsinstitutt	Uttesting klasevåpen: konsekvens
06.11 - 10.11	338 skv. ØHF	Ørlandet Flystasjon	Flybombing
06.11 - 10.11	HTTS Kam ESK	Hærens Taktiske Treningssenter	Øvelser skyting stridsvogner
06.11 - 10.11	FFI	Forsvarets Forskningsinstitutt	Uttesting klasevåpen: konsekvens
13.11 - 17.11	TMBN	Telemark Bataljon	Skyting med ulike typer våpen
20.11 - 24.11	FLO T&V.	Forsvarets Logistikkorganisasjon	Testing/skyting liten og stor
27.11 - 01.12	HJK	Hærens Jegerskole	Skyting ulike typer våpen
04.12 - 08.12	TMBN	Telemark Bataljon	Skyting med ulike typer våpen
Sum	25 øvelser/aktiviteter, i 1 uke gikk det 4 øvelser, i 1 uke 3 og i 5 andre uker 2 øvelser samtidig		

